II. ÉVFOLYAM. PEST, 1868. 88. SZÁM. PÉNTEK, APRIL 17.

Előfizetési ár:
egész évre 20 frt, félévre 10 frt, negyedévre 5 frt.
Beigtatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdij mindenbeigtatásért 30 kr.
A „nyilt-tér"-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó- hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda. 3 korona-utcza, 18 sz. a.) intézendők.
Bérmentetlen levelek el nem fogadtatnak.

Uj előfizetés
a
„FÜGGETLEN LAPOK"
további folyamára.

April-juniusi évnegyedre ..5 ft. — kr
April-szeptemberi félévre 10 „ — „
April-decz. 3 évnegyedre 15 „ — „
Egy hóra . . . . . 1 „ 70 „

A kiadó-hivatal,
3 korona utcza 18. sz.

Pest, april 16.

Mig mi egyházszervezkedési ügyeinkkel vajudunk, addig a társadalom rendezkedése az országgyülésen más vonatkozásaiban is halad, s mind ezek egymásra kölcsönhatással vannak.

Őszintén ohajtottuk volna, hogy a társadalmi alakulások folyamatában egyházunk magasztos szelleme a végbe vitt autonomicus rendezés után már mint szellemi tényező müködjék.

Erre azonban még elökészülve nem valánk s most ott állunk, hogy az elölmenök helyett eröködnünk kell, hogy tova utól ne maradjunk.

Meg kell azonban elégednünk, hogy ma ott állunk, a hol vagyunk. A késő induláshoz mérve ez nem csekély haladás.

Tüzetesen az elváló nézetek szempontjából a katholicus szervezési kérdése csak f. év januárban lépett a vitatás terére. Mi ugyan is olvasóink sürgetéseire kilépve a várás állampontjából, részleteztük a szervezkedés ügyében térfoglalásunk keretét, az 1848-ki Emlékirat körvonalozásait szigorúan megtartva.

Alig fejeztük be érintéseinkben a szervezkedés részleteit, jelent meg egyik kath. lapban egy tervezet, melyet azon lap a magyar püspöki kar munkálata gyanánt mutatott be. Noha ezt egy másik kath. lap mint olyat, illetékes felhatalmazásra desavouálta, a kath. közönség még is nagy figyelemmel vette s annyival inkább, mert bevégzettnek hinni nem szerette, sietett attól eltérő véleményét kifejezni.

Mi is részletes taglalás alá vettük, s kimutattuk nem csak lényeges eltéréseit az 1848-ki Emlékirat alapjaitól, de megjósoltuk annak sorsát a mai korkövetelések ellenében.

Határozottan kimondott nézeteinket az erdélyi kath. status gyülése fényesen igazolta, mely sajnálkozásunkra, a fejlödéseknek még szomorúbb képét mutatá, mint várhatók, mert ott a világiak éles elkülönzésben váltak szét a papságtól.

Bizonyosak vagyunk, hogy Erdélyben is ez eset most egyedül áll. Már a tanácskozások utóbbi szavazásainál több egyházi a szavazást megtagadta s vonakodott tovább haladni a megkezdett uton. Az erőtetésnek pedig meg lesz isten örök törvényei szerint a kimaradhatlan visszahatása az egyensuly érdekében.

Nálunk hasonló jelenségek lehetlenek.

A magyar clerus számos tagja, a szervezkedési kérdések megindításánál azonnal határozottan kimondá nézeteit, magyar papjaink megjelelték állásukat s mielött még más irányban utmutatás napfényre jött volna, határozott állást foglaltak és lapunk irányához csatlakozásukat kijelenték.

Nincs vidéke az országnak, honnan csatlakozó nyilatkozatokat ne vettünk volna. A Székesfehérvári felhivás nem hangzott el sikertelenül.

Kezünknél levő nyilatkozatokban a magyar clerus tagjai nem csekély számmal, azon mély meggyőződésüket fejezik ki, miszerint a szervezkedés kérdései körül a vélemény szabadsága s az irányok közti szabad választás nem sértheti sem a kath. érzületet, sem a papi felsőbbség iránti tiszteletteljes viszonyt.

A magyar kath. egyház politikai kérdéseiben ők épen ugy hivatott és független csatárai az ügynek, mint főpásztoraik és a világiak, és ők e köteles hivatást minden körülmények közt betölteni készek, s meg vannak arról is győződve, hogy tőlök a világ s főpásztoraik méltán megvárják, hogy a mit hisznek, nyiltan és nyilvánosan hirdessék és vallják a vallásban ugy, mint az egyház minden más viszonyaiban. Ezt teljesiteni készek is

És a magyar alpapságnak e tapintatteljes, de egyszersmind erélyes és szabadelvü eljárása végetlen becsü szolgálat a kath. ügynek.

Nem volt még az országban a számos gyülekezetek közt egy sem, mely az 1848-ki Emlékirat korlátain tul ment volna egyetlen lépéssel is. A hol történtek ezen tulcsapongó követelések, azokat a többség higgadt mérséklete az 1848-ki korlátok közé szoritotta vissza.

Ez nem történt volna, ha a papság a vidéken nem fog kezet őszintén a világiakkal, s ez által bámulatos egyhanguságot nem állit elő az 1848-ki elvek körül.

Tulfeszités az egyik oldalon okvetlenül szenvedélyeket provocál a másikon és a szenvedély és indulat a legrosszabb kalauz ily ügyek megoldásánál.

És most engedje meg nekünk mind két fél őszintén elmondani azon észleléseket, mit az eddig történtekből elvontunk :

A magyar püspöki kar nevében lön közölve egy tervezet, melynek tartalmát a mai álláspont és korkövetelmények ellenében több lapok merész kihivásnak jelezték, mi is kénytelenek voltunk előre kijelenteni, mikép ez a világiak sorában kielégiteni senkit sem fog.

Folytatólag az erdélyi püspök az elvi jogtagadást a gyulafehérvári gyülésen realisálta is, s nemcsak kimondotta, hogy a canonok szerint a világiaknak semmi jog nem competal, de pressió utján ezt érvényesitette is.

Azon közegek, melyek hazánkban a főpapi hatalom közlönyei gyanánt ingerálják magokat, a dühöngésig menő expectoratiókkal kisérik s támadnak meg minden józanabb irányt.

Nem nyertek tehát a magyar katholikusok semminemü gyámolitást fölülről, sőt sok, igen sok, követtetett el, mi hitöket megingassa, reményeiket szélessze.

Mindezek daczára kérdhetjük ma már büszkén :

Volt-e egyetlen gyülekezet az ország annyi összejövetelei közt, mely az 1848-ki alapokon tul ment vagy azon innen maradott volna?

Egység volt egykor a politikai törekvésben 1848 körül és győzött. Egység van most az egyházi ügyekben 1848 körül és győzni fog.

Jó lesz ezt megfontolni és méltányolni azon higgadt mérsékletet, mely ma szinte általános, mert még van hite, és nem apadt ki reménye, mely ha elvesz

Róma ledől s rabigába görbed.

Választási rendszerünk.

I.

Rég az ideje, hogy rendezési reformjaink nem csekély lajstromában mint legsürgetősbet és legkihatóbbat a választási törvények revisióját jeleltük ki.

Nem kevés örömünkre felszólalt e nagy fontosságu kérdésben a „Századunk" hasábain tüzetes részletezéssel és szakavatottan Osztrovszky József, kimutatva a fennálló rendszer kiáltó hiányait.

Mi ujra alhalmat vettünk e felszólalásból s részletesebben vettük a kérdést elemzés alá, azon törödve, hogy revindicáljuk a kérdés megoldásának azon táj keretet, melyben annak combinált megoldását ohajtjuk tárgyaltatni, s oldassék meg ez uton a választási rendszer egész terjében, ugy a törvényhozást mint a helyhatóságokat illetőleg.

Ez alkalommal csak általánosságban mondottuk el azon kiáltó anomaliákat, melyek választási rendszerünkben ma fennállnak, nem mulatván el teljes erönkből felderitni azt, hogy sajátkép jövendő fejlödésünk alapját épen a helyes választási rendszer veti meg. Ennek alapján alakul hazánkban a törvényhozás szelleme, ennek alapján dölel a helyhatóságok ezentuli szabatos vagy hullámzó élete.

Felemlitettük már futólag érintve, mit ismételni addig szükséges, mig a kérdés megoldásra kerül, miszerint nincs Európában állam, melynek választási rendszere annyi fonákságokat tartalmazna, mint a mienk, oly fonákságokat pedig, melyeket sem korkövetelte alapelv, sem politikai indok nem igazolhatnak s ellentétben állnak minden józansággal és általánosan érvényre jutott elvekkel.

Ezeknek sorában, nehogy nagyot látszassunk mondani, csak nehány kirivóbbat emlitünk fel :

a. A jogegyenlőség elvét sértő kiváltságokat irgalom nélkül irtottuk ki, s a választási törvényben és a helyhatósági jogosultság körében fennhagytuk a születést, mint qualificatiót. És midőn a feljogositott népre nézve a qualificatió mértékét a legszélsőbb határig kiterjesztettük, a született nemesekre nézve még ezen qualificatiót is mellőztük s meghagytuk a születésnek jogát még akkor is, ha ezen parányi mértéket megütni nem képes.

b. Választási rendszerünknek azon fonáksága is kirivó, hogy magasabb functiókra aránytalanul csekélyebb qualificatiót állapitott, mint alantabbi eljárásokra.

Azt senki sem fogja kétségbe vonhatni, hogy egy országnak törvényt alkotni magasabb hivatás, mint egy város közügyeibe befolyni.

És még is mig az ország képviselőinek választására elég 100 frt jövedelem kimutatása, arra, hogy valaki városban legyen a hatósági körben választó 200—400—600 sőt Pesten 800 frt évi jövedelem kimutatása kell. Pesten, hogy valaki képviselőt válasszon, 300 frt értékkel kell birnia, hogy a városban választói joggal birjon, 2000 frt fekvőséggel kell birnia.

c. Az urbéri birtokok tulajdonosaira nézve a törvény általában választói jogot adott egy fertály telek birtokossának tekintet nélkül arra, hogy ¼ telek ennek valódi értéke az országban 20 frtról 4000 frtig különbözik. A ki Csanádban, Csongrádban, nagyobb városok közelében, a Tisza vagy Szamos partjain ⅛ rész telket bir, legalább tizszeres értéke van, mint a hegyvidékek nagy részén a negyedrész telkes gazdának.

d. A választó kerületek rendezésében nem forditatott semmi figyelem a választási rendszer alapján felmerülő választók összes számára, mi által a legnagyobb aránytalanságok állnak elő.

Mi más alkalommal tárgyalván a kérdés ezen ágát, figyelmeztettük az illetőket ezen kiáltó aránytalanságokra. Merészkedtünk egyuttal figyelmeztetni a kormányt — természetesen a megszokott eredménnyel — szerezné meg az országban a választó kerületek statistikáját, álljon előttünk e kiáltó aránytalanságok egész lajstroma.

Azóta Móricz Pál képviselő a „Hazánkban" közli eléggé nem méltányolható szorgalmából Bihar megye 11 választó kerületekből a választók összeirásának statistikáját, melyet ide igtatunk :

A 11 kerületben igy áll egymáshoz arányitva a választók összes száma :

Székelyhid	3351
Ugra	2804
Élesd	2755
Bihar	2677
Szalonta	2358
Margita	2107
Báránd	2044
Belényes	1390
M. Cséke	1342
B. Ujfalu	1156
H. Pályi	691

Láthatjuk ebben, hogy egy kerületben, melyet egységnek felveszünk nem egészen 700 választó küld egy képviselőt, mig a másikban 3351 választó is csak egyet. A fennebbi egységet véve alapul Biharban két kerületben van több mint kétszer, háromban több mint

---

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

A római élet Augustus korában.

A korabeli költők rajza után.

III.

Augustus korában egy más költő is élt Rómában, ki a nagy imperator magas kegyét nem élvezheté, s kit ő egész halálig üldözött. Ama költő, ki a római birodalom legvégsőbb határaiba számüzve volt, s ki ott a számüzetés sorvasztó lázában elhalt, a szeretetre méltó és szellemdús Ovidius Naso volt. Hiában keresnők Rómában sirját, az távol Rómától, ismeretlen helyen van, valahol a Duna végső partjainál, hol a szerelem e dalnoka a barbarok közt élt, s elhalt. A római Campagnában, igaz, még akadhatni Naso család sirboltjára, de e név leghiresebikének hamvai abban föl nem lelhetők. Nem teljesülhetett a számüzetés keserü kenyerét evő és magát emésztő költőnek azon érzékeny végakarata : hogy csontjai egy kisded hamvvederben hazájába vitessenek, nehogy még halála után is számüzött legyen, s hogy legalább hamvai Róma kapuján kivüli földben nyugodhassanak !

Ossa tamen facito parva referantur in urna.

Sic ego non etiam mortuus exsulero.
Atque ea cum foliis et amomi pulvere misce :
Inque suburbano condita pone solo
Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore caede notis.
Hic ego qui iaceo, tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poeta meo.
At tibi qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
Dicere, Nasonis molliter ossa cubent stb.

Itt a költő bizonyosan Nasók családja sirboltjára gondolhatott, a melyet nem oly régen nehány mértföldnyire Rómától fölfedeztek. A festvényeken, melyek e sirboltot ékitik, gondolták némelyek, hogy ott Ovid költőt is fölismerhetik, kit Mercur az elysaei mezőkre vezet; ugy szinte láthatók ott „Metamorphosis"-ából kölcsönzött ábrázolatok is, de mélyebb tudományos vizsgálat folytán e sejtelemmel, mint hibással, fölkelle hagyniok, s a Nasók sirboltjában semmi sem emlékeztet a számüzöttre, ki családjának disze és dicsősége volt.

Valóban mi volt igaz oka annak : hogy a kegyes szivü Augustus e költőt oly igen üldözé? E titok még most sincs eléggé földeritve ő maga mondja : hogy két vétke rovatik föl neki bünül ; ezek egyikéről vádolni őt nevetséges lenne, büntetni akarák őt, hogy a szerelem mesterségét, az „Ars amandi"-t irá. Számüzték őt, mivel, mint maga is szellemdúsan megjegyzé, azt tanitá, mit az egész világ a nélkül is tud. Egyébiránt korabelii közől egyedül ő az, ki a női szerelem jogát vitatva, a másik férfi szerelem ellen kikél, a többinél, kivétel nélkül, látjuk nyomait annak, hogy a mire mi undor nélkül nem gondolhatunk, azt ők jogosult gyönyörnek tekintették s e tekintetben Horácz is a „szűz" Vergil szemérmés muzsája is, különösen eclogáiban (pásztori verseiben), sem jobb a többinél, ők büntetlenül még szemérmetlenebb és erkölcstelenebb dolgokról irtak. Magának Augustusnak Fulviához mükedvelő versei bizonyos cynismussal telvék, miben Ovid soha vétkes nem volt.

De a számüzött költő még másról is beszél, mit elkövethetett, s mi valódi oka lehetett számüzetésének, többször tér e tárgyra vissza, de mindég nem eléggé körvonalozott és világos kifejezéseket használ, vádolván magát, „hogy olyast látott, mit látni nem kellett volna !"

Cur aliquid vidi? cur [noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi?

Összehasonlitja magát Akteonnal, s bevallja : hogy pirulnia kell annak látásán, mit ő látott, s hogy azt még is titkolnia kell.

Et quaecunque adeo possunt adferre pudorem
Illa tegi coeca condita nocte decet.
Nil igitur referam, nisi me peccasse; sed illo
Praemia peccato nulla petita nihi :
Stultitiamque meum crimen debere vocari ;
Nomina si facto reddere vera velis.

E titok leple alatt borongó czélzások az imperator családjábani utálatos viszonyra vonatkozhattak, Augustusnak ama vérfertőző buja szerelmére leányához. Némelyek azt is gyaniták, hogy itt Julia és Ovid közti szerelmi viszony értendő; de ilyetén föltevések valószinüségét sem vallomása, sem hallgatása a költőnek nem látszik igazolni. 1)

Perdiderunt cum me duo crimina, carmen et error;
Alterius facti culpa silenda mihi!

Egy más helyütt igy szól :

Idque ita, si nullum scelus est in pectore nostro;
Principiumque mei criminis error habet.

Egy más helyütt pedig még ekkép nyilatkozik :

Non equidem totam possum defendere culpam:
Sed partem nostri criminis error habet.

Ovid „Fastorum" könyveiben ismétlőleg Róma különféle helyiségeiről tesz emlitést. A palatin épület csarnokai és emlékei „Tristium" egyik alagyájában leirvák, s ama könyvben is, melynek a költő irigyli, hogy Rómába menni és szülővárosát látni fogja. E szavakkal bocsátván azt utra :

Parve (nec invideo) sine me, liber, ibis in Urbem:
(Hei mihi!) quo domino non licet ire tuo.
Vade, sed incultus, qualem decet exsulis esse,
Infelix, habitum temporis huius habet. stb.

A könyv ezután megkezdi menetét palatin felé, és a könyvkereskedők városrészébe jő. „Itt vannak" szól hozzá vezetője „ a császárok forumai, itt van Cesár, itt Augustus, ott a római nép régi foruma; ez a „via sacra" itt a szent hely, hol Vesta az isteni tűz palládiumát őrzi." Még ma is lépésről lépésre követhetjük a bolyongó könyvet : Augustus forumától Titus ivéhez jutunk, onnan Augustus palotájához, hol még fölismerhetjük a borostyánbokrokat, melyek a bemenetnél nőttek. Onnan a könyv Apolló templomához jő, látja a danaidák szobrát, megtanit bennünket, hogy ott Danaus karddal kezében ábrázolva volt.— Végtére a könyv a könyvtárba akar menni. „Keresem testvéreimet" ugymond „egyet kivéve, melyet szülője napvilágra inkább nem is hozott volna." — Itt a költő „Ars amandi" czimü alagyái három könyvét érti, mint okát vagy legalább ürügyét számüzetésének.

Az uj jövevény idősb testvérei mellett akarna foglalni helyet, de a „custos" kiutasitja az e szentelt helyre lépni tolakodót. Erre megkisérli szerencséjét a Marcellus szinháza melletti, s Pollio könyvtárában, de a bemenet itt is mindenütt elzáratik előtte. — Mind ez mutatja és bizonyitja : hogy ama korban minden könyvtárnak tiltva vala ama könyveket befogadhatni, a melyek a számüzött költőnek panaszait és keserveit magokban foglalák, s ez Augustus szigorusága bizonságául vehető.

Rómának ama városrésze, melyet a költő könyvével fölkerestete, ugyanaz, hol Ovid lakott, mert hogy a capitolium közelében lakhatott, az azon szép alagyájából is kitünik, a melyben Rómában való tartózkodása utolsó óráit élénken leirja :

Cum subit illius tristissima noctis imago,
Quae mihi supremum tempus in urbe fuit;
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui;
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Iam prope lux aderat, qua me discedere Caesar
Finibus extremae iusserat Ausoniae.
Nec mens, nec spatium fuerant satis apta paranti :
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi servorum, comitis non cura legendi.
Non aptae profugo vestis opisve fuit.
Non aliter stupui, quam qui Iovis ignibus ictus
Vivit; et est vitae nescius ipse suae.
Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluere mei;
Adloquor extremum moestos abiturus amicos,
Qui modo de multis unus et alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat;
Imbre per indignas usque cadente genas stb.

Ovid ez alagyájában élénken rajzolja Rómából elválása keserveit, leirja nejének kétségbeesését, róla számüzetésében is a legnagyobb szeretettel emlékezik. „Oh te, kit én ifjusága virágjában elhagytam, megőszültél fájdalmaim miatt! Oh vajha megadnák nekem az Istenek, hogy még egyszer viszontláthatnálak, s bús arczodat gyöngédséggel csókolhatnám!"

Ebből, de költeménye egyéb helyeiből is kivihetjük : hogy költőnkben nem hiány-

1) Vóltaira ugy látszik Ovidnak és Augustusnak Iuliához szerelmét hivé :
Amant incestueux de sa fille Julie,
De son rival Ovide il proscrivit les vers.
(Épitre á Horace.)

Igen fontos uj találmány.

3-szor, háromban több mint négyszer, egyben ötször annyi választó.

Ehez csak azt tesszük még, hogy a bihari aránytalanságok még épen nem a legkiáltóbbak az országban.

Legyen mára elég az anomaliák lajstromából ennyi is, mely után engedünk magunknak egy szerény kérdést:

Mit itélhetne felőlünk bármi a statustanban némileg jártas idegen, ha választási rendszerünk ezen fonákságait ismerné s hozzá azt is tudná, hogy ez nem régi idők maradványa gyanánt öröklött, de ujdonsült saját mivünk de anno 1848.

Mi természetesen ismerjük indokait, az alapok hiánya sokat ment, de hogy megnyervén az alapokat ma sem gondolunk vele semmit, ez már oly megfoghatlan, mint menthetetlen.

Gabna-kereskedésünk

Kereskedelmünk ezen ágára nem volt még eredményesebb és tanulságosabb év, mint épen a most letelt 1867-iki. Fenálló vaspályáink forgalmi felszerelése nem volt elegendő kellő időben az elárusitott gabnamennyiséget elszállitani s kimutatta, menynyire sztükség hazánkban a vaspálya-összeköttetéseket minden irányban terjeszteni.

A mult év rendkivüli gabna-forgalmát a a kivitelben jobbadán annak köszönhetjük, hogy képesek vagyunk gabnánk feleslegével a gabna világpiaczain London s Marseille-ben korábban kiállni, mint az aldunai tartományok, Oroszország déli tartományai, és Amerika odajuthatnak.

E szerencsés eredmény minden esetre kötelességünké teszi megvizsgálni még azt is, mi uton lehet Magyarországnak jövendőben is a korábbi megjelenhetés előnyeit állandósitni. Magyarország mostani termelési képességét hiányos statistikai adatok nyomán is évenkint:

buzában	. .	24 millió mérőre	
kétszeres	. .	14 „	„
rozs	. . .	12 „	„
tengeri	. . .	32 „	„
árpa	. . .	17 „	„
zabban	. . .	12 „	„

teszik, de a termelési képesség évenkint fokozható, s még mind kül- mind belterjileg igen távol van attól, a mit rendesen kiállithatna. Az emelkedésnek egyedüli kulcsa a kelendőség biztositása.

A mi a gabna kereskedelmi versenyt a világpiaczokon illeti, az amerikai gazdák mindinkább kezdik belátni az eddig általok folytatott talaj-megrablás és földkizsarolás rendszerének elmaradhatlan következéseit. Minél inkább terjed ott az oktalan rendszer miatt a talaj kimerültsége, annál inkább távozik a gazda a hajózható folyók partjaitól, s a földtermékeinek szállitási költsége ez által folyton növekedik elannyira, hogy részben már gabna-kereskedésök előnyeit a szállitás távolsága kérdésessé tette.

De mig ezen nehézségek Amerika nyugati statusainak gabna-kivitelére nyomasztólag hatottak, oroszország déli tartományai és az alduna gabna-kiviteli fontosságban egyre emelkednek. Ezen tartományok látják el Europa nyugatát évenkint növekedő mérvben buzával.

A vaspályáknak Oroszország belsejébeni sebes terjedése által ezen országok termelési képessége hazánk gabna-kereskedése ellenében naponta fenyegetőbb állást foglal el.

Első teendőnk ennélfogva a keleti szomszédok versenyét a világpiaczokkali közelebb összeköttetések által megnehezíteni.

Természetes, hogy vaspályák által hazánk Europa nyugatához közelebb vitetik. E mellett még a vaspályáknak azon előnye is van a hajózás felett, hogy minden időben használhatók és a kivitel szabatossá tétethetik.

Az európai nép élelembeli szükséglete kielégitést keres. A termésbeli készlet és fogyasztási szükséglet közt gyakran megzavarodik az egyensuly földünk majd egyik majd másik pontján, s minden állam igyekszik kereskedése által a helyes arányt minél sürgetőbben helyreállitni. A keredelem e sürgésében a kedvező conjuncturákat fel felhasználni, rejlik ma a gabna-üzlet ingere s főnyereménye. De a kereskedő számára a kedvező conjuncturák felhasználása jobbadán attól függ, ha a szállitás biztositva van.

Arról kell tehát mindenekfelett gondoskodnunk, hogy hazánk, mely a nélkül is nehéz küzdelemre van hivatva a keleti szomszédok versenye miatt, a vaspályák kiépitése által képessé tétessék, a gabna-kereskedés sebesen változó conjuncturáit állandón kiaknázni.

Ebben rejlik gabna-kivitelünk és kereskedésünk titka.

Nem ignorálhatjuk azonban, hogy azon mennyiségből, mely hazai gabna-termésünkből külföldre vihető, tetemes mennyiség a birodalom többi országaiba szállitatik állandón. Cseh- és Magyarország gabna és lisztünkre nézve állandó vevőnk. Bécs maga annyi gabnát fogyaszt, mennyit csak több száz négyszög mérföld gazdasága termelhet, és Bécsnek sajátképi magtára Magyarország, Stájer, Karinthia és Krajna csak csekély részben birják termelésökkel fedezni saját fogyasztásukat, s a hiányt csaknem kizárólag tőlünk pótolják. Rendes kivitelünk háromnegyedét Ausztria tartományai veszik át.

Mint Ausztriának szemszédos alpesi tartományai, ép oly fontos számunkra gabna-kivitel tekintetében a Svájcz. Ezen ország is élelmi szükségletének fedezésében bevitelre van utalva. Azon előszeretetnél fogva, mely ott a liszt finomabb fajai iránt létezik, hazánk magának könnyen szerezhet ott jó piaczot.

Az első lépések már meg is történtek, s az ottani malom-üzlet már sokkép alkalmazkodik, a magyar gabnaára tetemesen emelkedett, holott ezelőtt a könnyebb és lágyabb gabnáért magasabb ár adatott.

Néhány név előtt még csak a fehérebb és kevésbé kemény ugynevezett kanizsai buzát lehetett nyereményesen a Svájczba küldeni, ha a bajor buzával versenyezni akartunk. Ma már bánáti és tiszai buzánk is noha aczélosabb, jó kellendőségre talál.

És midőn a hozzánk közelebb fekvő s közvetlenül termelésünkre utalt alpesi országok gabna-fogyasztására vezetjük a figyelmet, meg akarjuk még jegyezni, hogy Amerikából (Chicagóból) szállittatik gabna Tricestbe, s onnan vitetik tovább Tirol és Svájczba is.

Itt találjuk helyén közlekedési viszonyaink nehézségeire is futó tekintetet vetni, a fennebb kifejtett forgalom szempontjából.

A tiszai termelés forgalmának fő-iránya Pest, s innen Bécs. Azon szállitmányok, melyek e vidékekről a Tiszára kerülnek, roppant kerülő uton jutnak czélukhoz. A vizi ut Szolnokon alul nyolczszorta hosszabb, mint a szározoni ut, és bárminő előnyökkel birjon olcsóság tekintetében a vizi közlekedés a vaspályai felett, a sokszoros távolság a hajó-utat hátrányossá teszi.

Pedig épen a tiszai vidékek azok, melyek a megtörtént szabályozás után mintegy 200 négyszög mérföld leggazdagabb földet nyervén, hivatva vannak hazai termelésünk emelkedésének nagy lendületet adni, s ezen vidékek feleslegének biztos és olcsó elszállitására nehezedik leginkább a Tisza folyónak a kereskedelmi iránynyal kedvezőtlen fonák vonulása.

E körülményből folyólag válik igen fontossá minden vaspálya épités, mely vizi utunkkal ellenkező irányban a gazdag termelő vidékeket Pesttel összeköti, a mi lehetségessé teszi, hogy midőn a kivitel a közelebbi vidékek termését igénybe veszi, a szükséglet egyidejüleg a távolabb vidékek feleslegéből pótoltassék.

Magyar Akadémia.

(Ajánlva az országgyülés figyelmébe.)

I.

A haza azon közérdekei között, melyek az országgyülés és egy, hivatását felfogó nemzeti kormány figyelmét méltán magukra vonják és folytonosan lefoglalva tartják, első helyen van azon intézet, mely a tudományok mivelésére és terjesztésére, egyszersmind a magyar nyelv emelesére, van rendeltetve: — a magyar tudományos akademia. — Nem fogja ezt kétségbe vonni a gondolkodó hazafi, ki megértette az angol ige erejét: „Knowledge is power“ (A tudomány hatalom); és Széchenyi István bölcs mondatát: „A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma.“ — Minduntalan érezzük, hogy kevesen vagyunk: s hogy a mennyiség hiányát minőséggel pótoljuk, szellemi erőkben és müvekben kell kitünnünk, ezek által kell azon szelid és hatátyos olvasztó erőt gyakorolnunk, mely az erőszaknak nem adatott.

Más, hazánknál gazdagabb országokban, közpénztárból, országos és állami forrásokból alkottatnak, szereltetnek, s nevezetes évi dotátiók mellett ezekből tartatnak fel ilyen intézetek, melyek a közmivelődés előbbre vitelére levén szánva, oly ügyeknek tekintetnek a nemzetek és kormányok által melyek költségei természetszerüleg az állami pénztárakra vannak utalva. Ezen országok gazdagságához mérve, több százezerre menő költséget okoznak az államoknak ilyetén intézeteik.

Hazánk sajátszerü viszonyai között, melyek mostohaságát s ennek okait most fejtegetni nem akarjuk, különbözőleg fejlődtek az e nemü ügyek. Valamint sok más közczélu és közhasznu intézetet, ugy az akadémiát is egyes hazafiak bőkezü adakozásainak köszöni a haza, melyek 1827-ben gr. Széchenyi dicső kezdeményezése és 1860-ban gr. Dessewffy Emil akad. elnök buzgó eljárása folytán jótékony záporként megeredtek. A közszellemnek ezen szép és közhasznu cselekvényekben nyilatkozó irányára őszinte örömmel és büszke önérzettel tekinthetünk mindnyájan, s melegen kell óhajtanunk, hogy az fennmaradjon, és a közjólét reménylett emelkedése által segittetve, erősödhessék is jövendőben.

A hazafiak közszelleme eddig többnyire szükségtelenné tette, hogy azon országos források, melyeket ily czélokra forditani lehetne, igénybe vétessenek. És lehet is reményleni, hogy ezen dicséretes közszellem fennmaradása és gyarapodása mindinkább a hazafiui figyelem és részvét tárgyává teendi akadémiánkat is. Ennélfogva, de az intézet történeti alakulásának szellemében is, tartózkodtak az akadémia elnökei attól, hogy az intézet számára valamely országos segélyezés iránt tegyenek lépéseket, és gr. Dessewffy Emil is, ki a vezérletére bizott akademia javára buzgón müködni utolsó lehelletéig meg nem szünt, csak halála előtti évben ébresztette fel a kormányhatalom figyelmét a közügynek az akademiával viszonylatban álló némely ágaira, a mi ezen tárgyaknak sajátlagos természete által volt indokolva.

Vannak ugyanis esetek, midőn oly tudományos szükségek fejlődnek ki, melyek kielégitése tulvág egy ily intézet szoros rendeltetésén, és általában meghaladja a magánosok adakozásaiból fennálló intézetek anyagi erejét; oly szükségek, melyeket nemzeti kormány és nemzeti képviselet nem ignorálhat; midőn a hazafiak közszelleme némi támogatásra szorul, s midőn azok annyifelé és annyi egyéb közczélok által igénybe vett erejét a közerőnek szükséges kiegészitenie, nem azért, hogy e nemes közszellem életrevalóságát zsibbasszza, sőt, hogy annak, jó akaratu támogatás által, ösztönt adjon, s azt a lankadástól megóvja.

Ily esetekre akarjuk felhivni a nemzet képviselet és nemzeti kormány figyelmét, melyekben a közerő aránylag csekély áldozattal, igen jelentékeny közhasznu eredmény előállását tehetné lehetővé, s ezen tárgyak:

a) Az akadémiai könyvtár;

b) Az akadémiának történelmi és archaeologiai kiadásai és természettudományi kutatásai, és

c) Az akadémia palotájában felállitott Eszterházy-képtár.

II.

(Könyvtár.)

A magyar akadémia, néhai gr. Széchenyi István nagylelkü kezdeményezése folytán, az 1825—27-ki országgyülés alkalmával, magán alapitványokból alakult, s ezek jövedelméből tartatik fel mai napig. Nem szükség bizonyitgatni, hogy egy ilyen intézet nélkülözhetlen segédeszközei közé számitandó a könyvtár. Valamint magát az egész intézetet, ugy annak könyvtárát is egyes hazafiak (főleg a nemes gr. Teleki család) bőkezüségének köszönhetjük. A könyvtár ezen eredete eléggé megfejti annak tökéletlen állapotát. Azt pedig, hogy az akadémia mi okon nem volt eddig és nincs még ma sem azon állapotban, hogy ezen hézagos és hiányos könyvtárt kiegészitse, ugy, mint ez czéljának s a közönség tudományos szükségeinek — melynek hasznára felállittatott — kellőleg megfelelhessen, a következőkből meg fogja érteni, kit ezen ügy érdekel.

Egész 1860-ig ugy állottak ezen intézet jövedelmei, hogy a legszükségesebb és alapszabályai által elébe szabott tudományos működések költségei csak igen nehezen és tökéletlenül kerültek ki, mind a mellett, hogy ezen időszakban is mindig történtek ujabb alapitások, s az adakozások soha, még a legmostohább években sem szüntek meg egészen. A kiadásra rendelt, elfogadott kéziratok kiadatlanul hevertek; a hivatalviselők munkakörükkel arányban nem levő csekély dijakat huztak, (a mi, némi kis javitással, maig is ugy áll), a rendes tagoknak alapszabályilag 42-re határozott számából fele sem huzott fizetést, bár e fizetés csak 3—500 ftra megy, alig oly összegre, hogy az egyéb jövedelemmel el nem látott akadémikust a legsanyarubb szükségtől megmentse stb.

1860-ban történt, hogy az akadémia akkori elnökének, gr. Dessewffy Emilnek jó időben tett felszólitása folytán, nagyszámu hazafiak figyelme tetemesb mértékben irányult ismét az akademiára, s nagyobbszerü alapitványok tétettek részint azon czélra, hogy az akademia saját kényelmes, sőt a nemzet diszének megfelelő házában lakhassék, részint az akadémiai alaptőke öregbitésére. Megszaporodtak ezek folytán az intézet jövedelmei, de élénkülni kellett egyszersmind tevékenységének is, mi ismét kiadásainak szaporodását természetszerüleg vonta maga után; és ha ma ott áll is az akademia, hogy a tudományok mivelés és terjesztésére, s egyszersmind a magyar nyelv emelésére sokkal többet tehet, mint egy évtizeddel ezelőtt; azért még ma sem történhetik annyi, a menynyit tenni lehetne és kellene, mert tekintve azt, hogy hazánkban mily későn indult meg az olynemü tudományos tevékenység, melynek gyupontjául az akademia tekinthető, s figyelmezve arra, hogy intézetünk csak harmincz és nehány év óta működik, midőn más polgárosult nemzeteknél majdnem két század óta működnek számos egyéb hasonczéluak mellett, ilyen intézetek is: könnyen megérthető, hogy nálunk mily roppant a teendők halmaza. — Daczára tehát a megszaporodott jövedelmeknek, s daczára annak, hogy a kormány gr. Dessewffy Emil folyamodására, a könyvtár kiegészitésére hiányzó fontos müvek megszerzésére s a heverő könyvek bekötteté sére egyszer mindenkorra 14,000 ftot utalványozott: a könyvtárra, valamint eddig csak igen keveset lehetett forditani, ugy most is csak oly kevés jut, miszerint nincs remény, hogy azt az akademia saját erejéből kielégitő állapotba helyezhesse, fenntarthassa és folytonosan nevelhesse.

Az akademia, mint már emlitettük, 42 rendes tagja közül, jelenleg is csupán mintegy 26-nak adhat igen szerény (300-tól 500 frtig terjedő) fizetést, s mig más intézetek tisztviselőiket, ügyvivőiket fényesen fize ik. az akadémiai titkár dija, lakásán kivül 1200 ft. Mindazáltal a tagok s a legszükebb számra szoritott tisztviselők, s a magyar nyelv nagy szótára szerkesztőjének és egyéb szerkesztőknek s előadóknak dija, a szolgák bére, s az évenkint 7—8000 ftra menő adók és bélyegek közel 30 ezer forintot nyelnek el. Az akadémia nem élvezi a póstabér-mentességet, mint más hasonczélu intézetek; fütés, világitás, irodai szükségletek, mesteremberek számlái, épületek fenntartása, javitások évenkint mintegy 6000 ftnyi; bizonyos meghatározott czélu alapitványok folytán kiadandó (drámai és egyéb) jutalmak évenkint ismét mintegy 3000 ftnyi költséggel járnak.

A szorosabb értelemben vett tudományos működésekre, az akadémia által kiadandó munkák irói dijaira és nyomtatására, saját évkönyveinek s értesitőinek kiadására, a kebelében müködő öt rendbeli (történelmi, archaeologiai, statistikai, nyelvtudományi és természettudományi) bizottságok munkálataira, azok kiadására, nyomtatására, s az ezekhez kellő rajzok és metszvények költségeire, összesen csupán mintegy 20,000 frt fordittathatik, de csak ugy, ha az akadémiai jövedelmek egy hatodának alapszabályilag parancsolt tőkésitése pontosan meg nem tartatik, s az adók csak igy amugy fizettetnek. A mondott összeg legnagyobb részét a nyomtatás és a metszvények költsége nyeli el, mert, mig más országokban, hol a nemzeti kormányok az akadémiákat nemzeti kincsnek és dicsőségnek tekintik, az állami nyomdák ingyen nyomtatnak az akadémiák részére, a mienknek mindent, a mit nyomtattat, szük jövedelmeiből kell kifizetni.

És a fentebbiek által ki is vannak meritve az intézet összes jövedelmei; tőkéjét nem költheti el az akademia; könyvszerzésre, tehát az intézeti könyvtár szaporitására, kiegészitésére, alig-alig fordittathatik valami, s eddig is valóban csak oly csekély összeg (5—600 ft) fordittatott, melyet csak emliteni szükséges, hogy elégtelensége szembeszökő legyen, főleg akkor, midőn az akademia épületének elkészülésével, ezen könyvtár, mely 30 év óta bérlett szállásban, szük szobákban összehalmozva, s igy sem az intézet tagjai, sem a közönség által czélszerüleg nem használtathatva, hevert; most az akademia palotájában, saját diszes helyiségében van felállitva s közhasználatra megnyitva; és igy azon szükségteljesités küszöbén állunk, hogy az egyszersmind a müvelt közönség tulajdonává s a közmüveltség terjesztésének egyik fontos segédeszközévé válhassék. (P. N.)

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

A képviselőház mai ülésében Lónyay M. pénzügyminiszter emelt szólt. Beszédét azon kezdi, hogy mielőtt az államköltségvetést előterjesztené, előzetesen több ezzel kapcsolatban álló kérdésről kiván szólani. Először is be kell vallania, hogy a költségvetés tökéletlen és hiányos, de ő ezt természetesnek találja, — mert ez az első államköltségvetés, — és neki, mint uttörőnek, — járatlan utakon kelle járnia. — Rendkivüli valami volt ez rá nézve, és ez a hiányokat ki fogja menteni. De azután ideje sem volt rá, azt szorgalommal kidolgozni, sok egyébb dolgok, mint a szerződések kötése feletti értekezések nagyon igénybe vették idejét.

Ezután előtüzetesen két kérdés emlit meg fel. Az egyik forma kérdés, a másik az 1867. év eredményeire vonatkozik. A forma kérdés abban áll, hogy mily alakban terjeszti elő a költségvetést. Ő nem fog ezirányt törvényjavaslatot előterjeszteni, mert sem a 48-ki, sem a 67-ki törvények nem rendelkeznek arról, határozati javaslatot sem terjeszt elő, hanem magát a költségvetést, mely ha mindkét ház által elfogadtatik, szentesités alá fog terjesztetni. Kéri az államköltségvetés mihamarabbi tárgyalását. Ezután a következő törvényjavaslatokat terjeszti elő: Törvj. az egyenes adó; tj. a bélyeg- és illeték; tj. a dohányjövedék; tj. czukorgyártás; tj. az arany és ezüst billogozás; tj a lotto jövedelem; tj. a függő adósság; tj. a sójövedék; tj. a közterhek behajtása tárgyában s végül még indemnitis kér addigra az adókra, mig a költségvetés meg lesz szavazva.

Tudósitásunk befejezésekor a második kérdést adja elő, számot ad az 1867. évi kezelésről.

A főrendiek karzatán Becke közös pénzügyminiszter volt jelen.

Levelezések.

Rima-szombat april 14.

Urunk feltámadásának estéjén tartatni szokott körmenet, vagyis: maga a föltámadás ünnepélye, egyike a legmagasztosb, legmeghatóbb s lélekemelőbb szertartásoknak; az ember keblében ilyenkor önkénytelen is valami kimagyarázhatlan örömérzet támad. Jelen évben azonban fájdalom! a fennt emlitett helyen reám és hiszem többekre nézve is az, nem az öröm, hanem a szomoruság, a botrány estéje volt. Hogy miért? azonnal elmondom.

Mióta eszemet tudom, — pedig Istennek hála! nem vagyok már mai gyermek, — városunkban a föltámadás estéjén, mind a városi, mind a megyei hajduk diszöltönyben szoktak megjelenni, az ünnep fényét, az ének ama szavai szerint: „amint lehet, ugy tisztelje,“ ez által is némileg emelendők; ugyanezt tette 49 óta az időnkint itt állomazott katonaság. És most, mintha az illető parancsnokok eleve összebeszéltek volna, egyszerre mind elmaradtak.

Nem tartozom azok közé, kik a más vallásuakat, csak azért, mert hivataluk vagy egyéb állásuk ugy hozzá magával, bizonyos ünnepek alkalmával, templomainkba szeretnék kenyszeritni; de miután tudom, hogy a város hajdui között katholikusok ép annyian vannak, mennyien az előtt diszöltönyben rendesen megjelenni szoktak: ugy hiszem, méltán teszem föl a kérdést, hogy miért történt az elmaradás? feledékenység volt-e az ok, vagy szándékosan intéztetett igy az

---

zott harmadik, utolsó nejéhez s családjához való ragaszkodó gyöngédség.

Ultima, quam mecum seros permansit in annos,
Sustinit coninux exulis esse viri
Filia me mea bis prima foecunda iuventa,
Sed non ex una coninge fecit avum.

Egy másutt igy szól:

Saepe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
Respiciens oculis pignora cara meis.

Sőt még egy harmadik helyütt is erre vonatkozólag nyilatkozik:

Utque sit exiguum poenae, quod coniuge cara
Quod patria carco, pignoribusque meis.

Ovid szerencsétlenségének kell köszönnünk Róma leirását, e leirásokat távolléte miatt a képzelem és emlékezet mondá neki tollba.

Ante oculos errant domus, urbs et forma locorum,
Succeduntque suis singula facta locis.
Coniugis ante oculos, sicut praesentis, imago est

Illa meos casus ingravat, illa levat stb.

Hazájából elválása miatt Róma után való bánatát megkettőztetve érzi:

Quid melius Roma?

ez szokásos stereotiyp végbefejezése panaszinak.

Vigasztalása s egyszersmind bánata abban állot: hogy képzelme őt mindig Rómába visszavezeté, hogy gondolatiban a római élet minden viszonyait keresztül élé, hogy a sovárogva szerető várost lelkében átjárá, fényét és remek csodamüveit bámulva. „Ime kiált föl a forumon való viták és torzsalkodások már bevégezvék: már a lovagjátékok és ökölviadalok kezdődtek meg. A jelenet mindig jobban és jobban föltárul, a Marsmezőn tapsolnak a nézők, itt golyó röpül, ott a discus, végre megnyilnak a szinházak is, azokba a néptömeg három forumból ömlik!“

Érdekes észlelés itt az: hogy Ovid maga szülővárosában való eszményi sétáinál azon müemlékek- és epitkezésekről is emlékezik, a melyek azon időben, midőn Rómát elhagyá, még nem is léteztek; s melyekkel csak mások leirása után ismerkedhetett meg. Ampire ebből azt következteti, hogy a költő ez ártatlan hizelgő tömjénezést mint „captatio benovolentiae“-t akará használni a rá haragvó Augustus irányában, de sikert nem hozó eredmény nélkül.

A számüzött költőnk mindig szeme előtt lebegett Róma; itt hallja, mikép a szinházban költeményét megtapsolják, ott néhány barátját fölleli, kiknek hűsége vigaszul szolgál neki, amott megint olyanokra talál, kiknek hütlensége szivét metszi. Itt e hazájabeli költőkhöz szól, összejöveteleiknél gondolhatnának rá a számüzöttre, habár, mind mondja, ő már többé nem római költő. — „De mi okból is küldöm én nektek a verseket?“ kiált föl „azon egy okból, mivel némikép még is köztetek szeretnék képviselve lenni.“ Ha sivár és bánatos ssámüzetésében neje születése napját megüli, akkor is látja, hogy áldozatának tömjénfüstje Italia fölé vonul.

Midőn Augustus arczképét megkapá, hizelgésekre engedé magát ragadtatni: „Ha Caesar arczképét látom, ugy érzem magam, mintha Rómát látnám.“ De irataiban oly helyekre is találunk, melyekben költői méltóságának teljes öntudatában mutatkozik. — „Mindent elraboltak tőlem, mi csak elrabolható volt, de szellememtől meg nem foszthattak, az megmaradt bennem! S ha ma is veszik fejemet, dicsőségem túlélendi hamvaimat, s mig Róma, mint uralkodója a meghóditott világnak halmairól arra letekinteni fog, — Rómában élni fogok!“

egész dolog? A feledékenységet mentségül felhozni józanul alig lehet; hisz mind a két épület, tudnillik a katholikusok temploma és a városháza oly közel fekszik a városteren egymáshoz, hogy a kinek fülei vannak a hallásra és szemei a látásra, akarva nem akarva hallania kell a harangszót, észrevennie a készülődést. Tehát szándékosan történt meg, a minek nem kellett, nem lett volna szabad megtörténni. Itt ismét kérdem: takarékosság szempontjából, vagy az érdekeltek keseritését tüzve ki czélul? Az elsőt illetőleg, azt tartom, hogy azon másfél óra alatt, meddig az egész istenitisztelet végeztetett, az öltözet nem rongyollott s a kard nem kopott volna el. Aztán táneczmulatságok, zeneestélyek, szinielőadások alkalmával, vagy midőn olyan paprika-jancsi féle komediások jelennek meg a városban, — s más hasonló alkalmaknál vétetnek igénybe a város hajdui, miért nincs tekintet a takarékosságra? vagy azt kell tehát föltennem, hogy a város elüljárói előtt több egy bohócz bakugrása, mint az Isten dicsőitése, vagy szükségkép következtetnem, hogy miután közöttük csak egy kath. van, az érdekeltek keseritése tüzetett ki czélul. Ez-e a hivatalnokok részéről a hála ama roppant fáradságért, melyet képviselőnk választása alkalmával e város katholikusai tettek? Ez-e az a mindenfelé fönhangon, harsány szavakkal hirdetett, lármázott tolerantia? Uraim! szép az a vallási türelem, de csak akkor, ha tettel gyakoroltatik; maga a puszta szó, üres hang, tett nélkül, mit sem ér. Jövőre azért több figyelmet, nagyobb vallási türelmet!

A megyei hajduk között szintén elegendő katholikus van, itt sem lett volna szükség egyet is kényszeritni a más vallásuak közül; mi több, maga a várnagy ur is katholikus s körülbelől tiz éve már, hogy e városban lakik, igy a szokást kell tudnia s bizonyosan tudja is.

Hát a katonaság?!

A katonák szabályzatát, — réglementját, — soha sem olvastam, igy nem tudhatom, nem tudom, vajjon az, hogy bizonyos ünnepek alkalmával egész diszben jelenjenek meg az egyházi szertartáson, elő van-e irva, vagy nincs; azonban, ha a tapasztalatra alapitom itéletemet, azt kell következtetnem, hogy a megjelenés legalább is erkölcsi szoros kötelesség, mert bárhol fordultam meg ez ideig a szóban levő ünnepen vagy ur napján, ha ott katonai állomás volt, a katonák mindenütt megjelentek. És meg vagyok győződve, hogy az idén is, egyedül városunk az, hol a jelen levő katonaság sem az ur koporsójánál őrt nem állott, sem a körmenetet nem kisérte. Igaz, hogy a jelenleg itt állomasozók nagy része keleti szertartásu, de vannak köztük katholikusok is, és pedig nem csekély számmal; miért nem rendeltettek ki tehát legalább ezek? Azt mondják némelyek, azért, mivel mult évben fáradságukért mi jutalmat sem kaptak. Ez nagyon furcsán hangzik. Hát az Istent is zsoldért akarják már tisztelni?! Node én nem is hiszem ezt.

Most pedig, miután a visszaélések megrovására ujra kezembe vettem tollamat, melyet nehány év előtt a rajtam elkövetett méltatlanság keserü érzete oly szándékkal tétetett le velem, hogy azt örökkön örökké pihenni hagyom, azon szerény ajánlattal zárom be levelemet, hogy ha igen tisztelt szerkesztő ur sorainak becses lapjában helyet enged, annak hasábjain máskor is bátor leszek igénybe venni.

Addig is Isten velünk!

Egy városi polgár.

LAPSZEMLE.

A Pesti Napló tegnapi számában Democratia kirivó czim alatt egy czikket olvasunk Antunovics Mátyás aláirással, melynek tartalmából látjuk, hogy az a ‚hazai szélső párt' müködései ellen van irányozva.

Czikkiró azonban kezdi és végzi philippicáját az „egyenlőségi körök alakitásán, és az igy elnevezett köröket a „democrata körökkel" összetéveszti s mint látszik identificálja.

Semmi jogunk sincsen követelni czikkirótól, hogy az egyenlőségi és democrata körök közti bülönbséget ugy ismerje, mint itt ismertetik, noha nem volna tán tulfeszitett postulatumi ha megkivánná a tárgy, melyről irni akarunk, hogy ismerjük is, de czikkiróra nézve el lehet ettől tekinteni, ő nem tudhatja, hogy az egyenlőségi körnek meg van saját közlönye, mely politikai napi lapjaink közt már is méltó figyelmet vivott ki magának.

Czikkiró nem olvassa a szélső párt közlönyeit, máskép az egyenlőségi kört lehetetlen volt volna a democrata körrel összetéveszteni, akkor azt is tudná, hogy a pesti egyenlőségi kör szelleme semmi szin alatt nem identificálható a szélső párt szellemével.

Mindezt azonban czikkiró nem tudhatta, legalább nem tudja. De már a „Pesti Napló" mindezt tudja legalább köteles tudni, az a „Pesti Napló", mely épen a szélső baloldali garázdálkodások ellenében maga vagy elég hanyag vagy elég türelmes volt hallgatni, hanem az egyenlőségi kör közlönyének kemény felszólalását nyomatta le, mely tehát a szélső baloldali kicsapongások ellenében az egyenlőségi kör közlönyének és elnökének manifestumára támaszkodott, annak nem volt szabad lapjában ily összetévesztő hibát — legalább minden észrevétel nélkül — felvenni.

Ezt pedig annyival kevésbé, minthogy egyik szerkesztőségi legbefolyásosabb egyéne maga is tagja az egyenlőségi körnek és pedig mint több izben magunknak is alkalmunk volt tapasztalni, tevékeny és részvevő tagja, ki lehetetlen, hogy magáról elmondassa azokat, melyek a felhivott czikkben e körök embereiről s tendentiáiról elmondatnak.

Az egyenlőségi körnek meglévén saját közlönye, az nem fogja elmulasztani az ily tévesztéseket helyreutasitani, mi csak azért emlitjük fel, mert az ily apró gondatlanságok a vidéket könnyen tévedésbe hozzák, hol mint a P. Napló igen jól tudja, egyenlőségi körök szinte alakultak, de épen nem szélsőbali szellemben, és midőn azt olvassák, hogy a P. Naplóban az egyenlőségi körnek ily politikai müködés és tendentiák tulajdonitatnak, könnyen megtévedhetnek.

Mi általában kezdjük a kormánypárti sajtó magatartását nem érteni. A kormánypárti élczlap nem lel mértéket, hogy élczeinek czélpontjául válasszon férfiakat, kik részint a deákpárt leghatározottabb emberei, Pulszky Ferencz, részint a rend és szabadságnak veteránjai mint Szentkirályi Mór. Ezek bizony sokkal inkább megszokták a magyar szabadsági idők kicsapongásait, hogysem ily élczeken fennakadnának, de ki a rendnek őszinte barátja s a kormányt a rend érdekében őszintén támogatja, hinni, hogy ilyesekre még költ is s az ellenfélt megkiméli a fáradságtól és költségtől, hogy saját pártbeli embereit maga állitatja a pellengezre, ezt mégis kissé erős dolognak tekinti.

A P. Napló is a helyett, hogy az egyenlőségi kört, mely a fővárosban minden kétségen kivül a józanabb elemek gyülhelye, melynek élén Klapka áll, melynek tagjai közt Szentkirályi és a városnak épen oly elemei tömörültek, kiknek a szabadság épen oly szent, mint a rend, hogy ily társulat ellen, melynek erősödését és terjedését minden erejével gyámolitani kellene, oly gyanusi ásokat észrevétel nélkül felvesz lapjába s czikkirójának tévesztéseit az elnevezésben utba nem igazitja.

Perczel Mórt a legközelebb letelt napokban sok kitüntetés és sok gánes érte az irodalomban is. Mi őt határozott és bátor embernek tartottuk mindig s feltettük róla, hogy föllépésének következései sem nem lepték, sem nem zavarták meg. Készen volt ovátiokra, mint az ellenkezőre. Egyre nem lehetett készen, mi minket is meglepett, s érte a tábornokot őszinte sajnáljuk. Egyik lap utósó számában egy czikkirója által kinyilatkoztatja, hogy a „Perczel, áramláshoz csalatkozik." (Idők Tanuja)

Bármi tévesztést követett el Perczel, e kitüntetés megaláztatását nem érdemelte meg.

HATÓSÁGI ÉLET.

A pestvárosi közgyülést ma d. u. 4 órakor Szentkirályi Mór főpolgármester megnyitván, előadja, miszerint 100-nál több tárgy vár közgyülési elintézésre, melyek folytán inditványozza, hogy a jövő közgyülés jövő kedden f. hó 21-kén tartassék, s az egymásután következő napokban addig folytattassék, mig a függőben levő ügyek mind el lesznek intézve.

Schernhoffer Károly méltán megjegyzi, hogy a képviselő urak csak akkor jelennek meg nagy számmal, midőn választások vannak a naprendre kitüzve, más részt bevallja, hogy a délutáni órák soknak alkalmatlanok; miért is inditványozza, hogy a közgyülések ismét d. e. tartassanak.

A közgyülés Szentkirályi inditványát fogadta el, s a közgyülések ezentul is délután fognak tartatni.

Hajdu-Dorogh városa köriratában fel hivja Pest városát az országgyüléshez be adott kérvényének pártolására, hogy a görög egyes. hitfelekezet a magyar nyelvet használhassa a liturgiában s magyar ó hitü püspökség állittassék fel, s egyszersmind e tárgyban f. hó 16-án tartandó gyülésre meghivja a várost képviselők küldésére. Miután Pestvárosában magyar ó-hitü felekezet nincsen, s ott csak vallásügyek tárgyaltatnak, a gyülésre képviselők nem küldetnek, azonban a közgyülés az elnök inditványa folytán rokonszenvét fejezi ki s örvendetes tudomásul veszi a köriratot.

Az elnök előterjeszti, miszerint a vizvezetéki eszközök szállitására 80 nál több ajánlat folyt be; miután a vizvezetéki csövek nem nyeresége, hanem közhaszonra szolgálnak s Bécsben a vizvezeték közköltségen épült, inditványozza, hogy egy bizottmány neveztessék ki, melynek feladata leend feliratot a pénzügyminiszternek átnyujtani s kérni, hogy a vizvezetéki eszközök vámmentesen hozathassanak be az országba; a vizvezeték felállithatása végett felvett 600,000 frt után járó és egyéb kincstári százalék, illetmények és bélyegdijak elengedtessenek s végre a visegrádi kincstári kőbányák hosszabb időre engedtessenek a városnak haszonbérbe.

Tavaszi Endre pártolja az inditványt s az ügy sürgőssége miatt kivánná, hogy a jegyzőkönyv hitelesitését be nem várván azonnal fogna feladatához a bizottmány. — Elfogadtatott.

Az ártézikut bizottmány elnökségéről Rottenbiller Lipót lemondván helyette Gamperl Alajos alpolgármester ur választatott meg.

A felső dunarakparti telkek megvételére történt ajánlatok közt a tegnapi számunkban közlött legtöbbet igérő Herzfelder Zsigmond ur ajánlata fogadtatott el.

A cs. k. hajóhivatali telek ő Felségétől a vizvezetéki münek felállitására adományoztatván, a katonai kormány szerződésnek kiállitását kivánja, miben a közgyülés — fentartván jogait e telekre nézve — hajlandó az átadási okmányt szerződési alakban kiállitani.

A belügyminiszter leirátában az 1868 évi költségvetést mint már tegnap emlitettük, helybenhagyta, felhiván a város közönségét hogy nagy ovatossággal járjon el s az elkerülhetetlenül nem szükséges kiadásait a bevételekhez képest arányositsa

A gazdasági bizottmány ajánlatára Greger son G-nak kétnyul uteczai telkén megnyitandó utcza tárgyában 3000 ftnyi kárpótlás szavaztatott meg a telken lévő épületért s a 3000 ft Gregersonnak a városról vett Boráros telek árába be fog tudatni.

A lakbérleti szabályok Fabini Tódor inditványára jövő szombaton f. hó 18-án d. u. 4 ó. tartandó rendkivüli közgyülésen fognak tárgyaltatni.

A hajókon vagy kocsikon Pestre szállitott kőszén után járó kövezet vám mázsánkint 2 krra emeltetett.

A magyar gépgyári társulatnak a lipótvárosi vácziut menetében az egyik terjedek □ öle 3 frtért, a második pedig 6 frtért engedtetett át.

A városi tisztviselők és szolgák nyugdijazása iránt javaslatba hozott szabályok ki fognak nyomatni, a képviselők közt kiosztatni s legközelebb a közgyülésen tárgyaltatni.

A külföldiek honositása csak a törvények által történhetvén, ezen ügyben a városhoz beadott kérvények elintézése az elnök véleménye szerint függőben maradnak.

Szumrák Pál főmérnök külön beadványában fejtegeti, hogy a városi német szinház lényeges alkatrészei vakolattal, festéssel s vászonnal lévén beburkolva, azokat annál is inkább nehéz biztosan megvizsgálni, miután sok helyen a vizsgálat csak világitás mellett eszközölhető — és miután azon idő, — melyre felállása számitva volt, ugyis letelt: inditványozza, miszerint a mostani bérlésnek lejártával ezen épület lebontassék s más állandó szinház épittessék.

Tavaszi pártolja az inditvány azon részét, hogy a német szinház a bérletnek 1870. évben leteltével lebontassék, azonban a közgyülés által kijelentetni kéri, miszerint azon idő elteltével, vagyha bár mi oknál fogva ezen épületben előadásokat ezen idő előtt is tartani nem lehetne, a város a szinházat többé kezelni nem fogja, s azt magán vállalkozóknak adandja meg.

Mátyus Arisztid himezetlenül és őszintén kijelenti, miszerint ő nincs megnyugtatva s a német szinház épületének rozzant állapota neki aggodalmat okoz, miért is inditványozza, hogy szakértőkből álló bizottmány, mint a mérnöki egylet és a budai müegyetem tagjai közül küldetnék ki az épületnek ujbóli megvizsgálása végett. Ezen bizottmányba azonban ne küldetnének olyan egyének, kik az előbbi bizottmányokban már r szt vettek.

Mátyus inditványa élénk vitát idézett elő, melynek folytán minden ezen ügyre vonatkozó iratok felolvastattak s melyekből kitünt, hogy Szumrák beadványa óta a miniszterium is küldött ki egy bizottmányt s minden ezen bizottmány által javaslott helyreállitások már végre is hajtattak s nincs mit tartani a veszélytől. Szavazás utján Tavaszy inditványa fogadtatott el.

A levesosztó bizottmány jelentését a közgyülés helyesléssel fogadta s az elnök Sztupa Györgynek, a pénztárnok Becker Károlynak, valamint a bizottmány többi tagjainak is köszönetét fejezte ki s a megmaradt 881 ft 54 krért annak idejében a népkonyhán a szegények számára étel adagok fognak vétetni.

Porszász Antal és neje ellen folytatott perben az egyesség fog megkisértetni s e czélból Thanhoffer, Ságody, Staffenberger, Seregi, Sárkány, Molnár, Csengey és Cserhalmay urakból álló egyezkedő bizottmány küldetett ki.

A közegészségi szabályok a jogi bizottmány által javalt csekély módositásokkal — mint: hogy a bábákat ne a közgyülés, hanem a tanács válaszsza meg — elfogadtatott.

A lapunkban közlött a városi rendőrség uj szervezését illető javaslata Polgár Károly h. főkapitánynak elfogadtatott s életbe fog léptetni.

A közigazgatási levéltárnok felhatalmaztatott a levéltárból magán feleket érdeklő okmányok másolatainak saját neve alatti kiadhatására.

Az első rendü hivatalszolgáknak fizetésé 50 frttal fellebb emeltetett.

A tiszti állomások üresedése esetére uj helyettesitési szabályok fegadtattak el. A helyettesitési dij utólagosan és csak azon esetre fog utalványoztatni, ha a helyettesités egy holnapnál tovább tart.

Henselmann Imre inditványa a város által felhivott szakértők dijazását illetőleg azon okból elvettetett, mert a 300 képviselő közt minden szak képviselve van s Havas szerint „jóravaló emberek" mindig találkoznak, kik a közügyet dijtalanul fogják szolgálni.

A városi toronyőrök fizetése évenkénti 300 frtra emeltetett s ozzel a gyülés esti fél 8 órakor eloszlott.

INTÉZETEK S EGYLETEK.

— **A budapesti honvédegylet választmányi ülése.** A budapesti honvédegylet választmánya kedden d. u. 4 órakor tanácskozásra gyült össze a király-utcza 73. sz. a. levő helyiségében. Az ülésben Klapka György tábornok elnökölt, kit a jelenlevők beléptekor lelkes éljenzéssel üdvözöltek.

Először is a központi honvédegylet álta az ország összes honvédegyleteihez intézett elhivás olvastatott fel, melynek falolvasása után szót emelt.

Klapka György elnök: Most 19 éve — ugymond — hogy a magyar honvéd név diesősége fénypontján állt; az aprilisi hadjáratok voltak a legdiesőbbek s az egész világ csodálta azokat, kik e nemzet szabadságát annyi önfeláldozással védni tudták — És miért voltunk akkor erősek? Mert egy szent eszme a haza szabadsága s a nemzet becsülete volt tetteinknek egyedüli és fő rugója. Akkor nem volt szakadás honvéd és honvéd között, egyetértettek mindnyájan s közös törekvésük e szóban ös zpontosult: „győzni"! A kormány és az országgyülés köszönetet szavaztak a honvédseregnek s ők azt hitték, hogy müködésüket folytatva, használni fognak a hazának. De fájdalom, az egyetértés nem tartott sokáig! Askálódások és viszályok ideztettek elő, a nemzet nem hibázott de hibázták vezérei. Mi akkor kivivhattuk volna hazánk szabadságát, ha a teljes függetlenséget nem is, de azon törvényes tért minden bizonyára, melyet 18 évi szenvedéseink után elvégre még is magunkénak mondhatunk. És ime most, midőn a nemzet hosszu szenvedése után csak neve maradt meg a honvédnek, oly események következtek be, — melyek minden hazafi és annál inkább minden honvéd keblét fájdalommal töltik el

A tábornoknak, — midőn e hazába visszajött, — első szava volt: „értsünk egyet"! Örömmel üdvözlé a kiegyezést, mert látta azt, — hogy hiába volt minden küzdelem 20 év alatt, s mert ez alapon a szabadság tovább fejleszthető. De mit kell most látnia! A honvéd neve, melynek becsületét ugy a számüzetésben, mint a börtönökben is folt nélkül megőrizték viselői, most gúny tárgyává van téve, s ha nem követünk el mindent, hogy a viszálynak, mely e szomoru eseményt okozá, végét szakitsuk, nem tudja, mi lesz belőlünk. Vajjon nem lesznek-e kénytelenitve a honvédek visszalépni azon térről, melyet elfoglaltak, s melyen kölcsönös barátság és testvérülés helyet átkos visszavonás vert gyökeret! A tábornok nem akarja megbirálni sem az egyik, sem a másik fél lépéseit. Nem akarja hogy a budapesti honvédegylet ily birálatok által előmozditsa az ingerültseget, mert ez egylet feladata épen az ellenkező. A buda-pesti honvédegyletnek jó példával kell előljárnia, fel kell szóllitania a többi egyleteket, hogy a viszálkodással hagyjanak fel s nyujtsanak egymásnak testvéri kezet.

A tábornok nem pártolja a május 4-ki országos honvédegylet összehivását, mert károsnak tartja azt. Miféle czélja lehet e gyülésnek? Hazafias czélja? Hiszen Perczel és a honvédegylet közt határozni csak személyes kérdés. Jobb lett volna, ha ez utobbiak egyetértve, ily határozat hozatalára okot nem adnak. Országos honvédgyülést összehivni nemcsak a központi választmánynak, — de minden honvédnek van joga, csak az a kérdés, akadnak-e felhivásának követői. A budapesti honvédegylet tegyen meg minden lépést, hogy e káros következetü összejövetelt meggátolhassa. Veszedelmes lenne ez azért is, mert az országgyülés nemsokára tárgyalás alá veendi a védrendszerre vonatkozó törvényjavaslatot, s itt nyugodtaknak kell lenni a kedélyeknek, nehogy az ellenkező okot szolgáltasson e nagyfontosságu ügy elhalasztásán működni azoknak, kik azt megoldatni nem kivánják. — Inditványozza, hogy barátságos felszólitás intéztessék az ország összes honvédegyleteihez, melyben előadatván, hogy az egyetemes gyülés nem tanácsos, kéressenek fel küldöttek által abban részt nem venni. Intéztessék továbbá barátságos felszólitás a központi választmányhoz is, melyben az felkéretnék, hogy a maga részéről is vonja vissza kibocsátott felhivását s addig is, mig egy kedvezőbb körülmények közt összehivandó országos honvédgyülés nem határozhat, működését szüntesse meg a kölcsönös kiengesztelődés érdekében.

Ha azonban e felhivásoknak sikere nem volna, s az orsz. honvédgyülés ezek daczára is megtartatnék, a tábornok kötelességének tartja abban részt venni s oda működni, hogy a központi választmány intézménye egészen megszüntettessék. E választmány nem tudott megfelelni feladatának, ezután egy második próbának is kitenni magunkat, nem volna czélszerü. De hogy szükség esetében az összejövetel lehetetlenné ne tétessék, a tábornak oda fog működni, hogy elhatároztassék, miszerint, ha például 10 vagy 15 honvédegylet kivánja egy egyetemes gyülés megtartását, akkor ez szabályszerüleg összehivassék. (Általános helyeslés és éljenzés).

Dobos József elfogadja az elnöklő tábornok inditványait, azon hozzátétellel azonban, hogy Perczelhez is intéztessék felhivás, melyben az elnöki működését a maga részéről is egyelőre szüntetné meg. (Helyeslés.)

Klapka György elnök helyesnek tartja ez inditványt s a maga részéről is készséggel elfogadja azt.

Erre egyhangulag elhatároztatott, hogy a tett inditványok értelmében a buda-pesti honvédegylet „felszólitásokat intézend Perczel tábornokhoz, az országos központi választmányhoz s az ország összes honvédegyleteihez."

Ez okmányok fogalmazásával Füzesséry Géza főjegyzőt bizta meg a választmány, s elhatározá, hogy azok jóváhagyása tárgyában vasárnap d u. 4 órakor tanácskozásra gyül össze.

Klapka György elnök azon kérést intézi a főjegyzőhöz, hogy minden sértő kifejezéstől tartózkodva, baráti hangon és testvéries szellemben irja a felszólitásokat. (Helyeslés.)

Burián azt hiszi, hogy Perczelhez, mint a központi választmány elnökéhez intézendő felhivás által következetlenségbe esnék a választmány s desavouálná a közgyülést, mely a választmány feloszlatását helyeselte.

Klapka György tbk nem lát ebben desaveut, miután az egylet most egészen uj szempontból indul ki. Ma láthatja az egylet, minő káros hatása volt a mult közgyülésben történteknek, ma kötelessége megtenni mindazt, mit a kedélyek csillapitására megtehet, ha ezáltal egy kis következetlenségbe esnék is. Nem érzi magát jogositva, birálatot mondani Perczel s a választmány felett, s lelkiismerete csak azt sugallja, miszerint legjobb leend mindkettőt felszólitani, hogy müködésükkel felhagyjanak. (Általános zajos helyeslés.)

Ezután még egyéb kevésbé fontos ügyek vétettek elé s az ülés 5½ óra után eloszlott.

UJDONSÁGOK.

Pest, april 16.

— **Király ő Felsége** a lipcsei görögkath. egyházközségnek, szélvész által rongált templomának helyreállithatására 200 frtot méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **A Budai császárfürdőben** három szökőkutat készitenek müvészi vizi játékkal, mi nagyban fogja disziteni e látogatott fürdőt.

— **Asztalos fogságban.** Asztalos J. tegnap reggel 10 órakor kiserték be a pesti indóháztól a vármegye házába, a hol külön börtönszobába zárták el. Asztalost mind a vasuton, mind pedig onnan a bérkocsiban csak két civil hivatalnok kisérte. A sajnos félegyházi eset egyéb okozói közül eddig még senkit sem hoztak Pestre, különben nem sokára az egésznek felfedezése várható. A „P. Ll." szerint az izgató proklamatiók Heckenast Gusztáv nyomdájából kerültek ki, s ott foglaltattak le a kecskeméti hatóság megkeresése folytán a helybeli kapitányság által. A lefoglalt nyomtatványokat a királyi ügyek igazgatójának adták át. — Ez adatok kiegészitéseül mi arról értesülünk, hogy Asztalost ma reggel 10 órakor a sajtóügyi vizsgáló biró kihallgatás alá vette, s ez után azonnal a kir. ügyek aligazgatója általi kihallgatás következett. A pörbe számosan vannak bekeverve.

— **Az országos közegészségi tanács** felállitását, mint értesülünk, ő Felsége f. hó 9-éről kelt legf. elhatározással elfogadá s a személyek iránti felterjesztés elhatároztatott.

— **Budán** azon házak, melyekben történelmi nevezetességü férfiak laktak, vagy melyek általában valamely történelmi esemény folytán nevezetesek, mint értesültünk, már nemsokára meg fognak jelöltetni emléktáblák által.

— **Paulis és Radna** közt nemrégiben hajmeresztő gyilkosság fordult elő. Egy radnai szegény oláh pór fát szállitott ökörszekéren Paulisra eladás végett. A fát eladta, s a hat „bankó-forinttal" tüzzőjében gondtalan haladt haza felé. Erre a nehány garasra azonban fájt valakinek a foga s Paulis és Radna közt ismeretlen utonállók megtámadták. Fejét lecsapták, pénzét elvették, a testet az utfélre, a fejét a szekérbe dobták s tovább állottak. Az ökrök ugy vitték haza a véres főt. A gyilkosoknak — mint tudjuk — mindeddig nyomába nem juthattak. A. L.

— **Bezerédj Lajos** honvédezredes, a zalamegyei honvédegylet elnöke apr. 10-én Bécsben 49 éves korában meghalt.

— **Hogy alföldünk** közbiztonsága nem épen a legjobb lábon áll, rég halljuk, de csaknem hihetlen, mit egy közelebb a buziási országuton elkövetett merényiről irnak, hol hat fegyveres rabló egy csárda mellett a vásáros kocsikat sorba megállitván, a rajtalevőket leszállni kényszeriték, mindenükből kifosztották, végre letérdeltették, rájuk lövöldöztek és a duravári birót meg is ölték. Minden ujjabban érkező kocsi ugyanazon sorsban részesült, s midőn végre nehány menekült egy szomszéd községből segélyt hozott, már csak a holttestet találták.

— **Br. Eötvös József** oktatásügyi miniszterünk, a tegnapi reggeli vonattal ismét a fővárosba érkezett.

— **Gr. Festetics György** ő Felsége személye körüli miniszter, e hó 18-án saját termeiben nagy estélyt ad.

— **A rákos-palotai kath. plébános** az ottani tüzveszélyre vonatkozólag arról értesit, hogy az emlitett helység kath. egyházában a szt. sir körül felállitott zöld ágak és galyak tüzet lobbantottak, mi az által történt, hogy azon személyek, kik a sir körül égő gyertyákkal álltak, nem voltak elég óvatosak. Az egyház kára, mint a t. plébános ur mondja, csekély, minthogy az orgona nem égett el, — mint azt a lapok hirdeték, — hanem a meleg által csak is el van hangolva.

— **Fortuna** czim alatt Pesten, egy betegsegélyző egylet alakult, melynek alapszabályait a miniszterium megerősité.

— **Az agg Táncsics Mihály** világtalansága által sem háboritatja magát, a magyar nyelv terjesztéséérti fáradozásaiban. Épen most jelent meg Stolp kiadásában két kis iskola nyelvtana és egy „magyar-német szótárcza." A munkácskák beltartalmuk által az általános használást igen megérdemlik, s áruk igen olcsó.

— **A Pesti Hirnök"** Debreczenből egy majdnem hihetetlen hirt közöl, mely szerint az ottani reformatus collegiumból egy tanuló, ötszöri elmaradásáért relegáltatott volna. A fiu nem mert szülőihez többé menni, s nehány nappal később megmérgezve találtatott volna.

— **A szentléleki szegény egyháznak** herczeg-primás ő főméltósága 40 ftot, az esztergomi székes főkáptalan pedig 25 ftot adományozott azon czélból, hogy „Ur-koporsót“ állitasson fel, mit ez ideig szegénység miatt nélkülözni volt kénytelen.

— **A közlekedési miniszterium** Grabowsky György elnöklete alatt alakult társaságnak megadta az engedélyt egy Budáról Nagy-Téténybe vezető lóvasutvonal előmunkálatainak megkezdésére és pedig vagy a Székes-Fehérvári ut hosszában vagy a dunaparton végig a lánczhidtól kezdve Albertfalva-Promontor s Kis-Tétényen keresztül.

— **A szathmármegyei honvédegylet** f. april hó 26 ára délelőtti fél 10 órára Szathmárra közgyülést hirdet, melyre az egyletbeli honvédtársak meghivatnak.

— **Klapka György** tbnok ma reggel Aradra utazott el, honnan legközelébb visszatér.

— **Tolvajok a pénzügyminiszternél.** Tegnap éjjel Lónyay pénzügyminiszternek Budán levő villáját eddigelé ismeretlen tolvajok feltörték s abból többrendbeli ingóságot vittek el.

— **Gróf Chambord** a modenai herczeggel tegnap a gyors-vonaton Báziás felé Pesten keresztül utazott, állitólag Konstantinápolyba.

VEGYESEK.

— **Uj Concordatum**. A bécsi „Vorstadt-Zeitung“-ban a következőket olvassuk:

„A mit a Concordatum tárgyalásai felett jelenleg hallunk, mindössze is odairányul, hogy sem az osztrák kormány, sem a római curia ama tárgyalásokat még eddig félben nem szakitották, sőt mindkét fél abban állapodott meg, hogy szemelőtt tartva még a néhány közelebbi hét leforgása alatt szentesitett confessionalis törvényeket is, a concordatum felett további tárgyalások utján folyton megmaradjanak. Ezek ugyan inkább külalaki körülmények, mint sem olyak, minők a kormányt tán kényszerithetnék, még is majdnem bizton következtethetni belőlök azt, hogy a római curia tekintetbe veendi az idők folyamának tényleges és számitáson kivül nem hagyható adatait és az elnem utasitható körülményeket.

Azonban nehéz feladata a kormánynak meghatározhatni az irányt, melyet a confessionalis törvények által nem változtattatott pontjai a concordatumnak tartani fognak, és azon kérdést, vajjon amaz egyezménynek minden pontjai fölbontattak-e, határozat alá venni. — Senki sem állitja azt, hogy azon pontok is megszünnének, melyek szerint: „A rom. kath. vallás az osztrák birodalom minden részeiben védelmet élvez“ — „A clericalis fegyelmet a püspökök gyakorolják“ — „A császár nevezi ki a kanonokot, az praesental azon plébániákra, melyekben mint iskolai alapitványi birtokokban a patronatust a kormány gyakorolja.

Valamint azon pontja is a concordatumnak, mely szerént: „Az egyház minden törvényes uton szerezhet vagyont és vagyona mint az egyház tulajdona biztositatik“ semminemü határozat által sem döntetett még meg. Most, midőn az iskola- és házassági ügy iránti határozatok után a concordatum csak töredéke az 1855 ki nov. 5-én kelt egyezménynek, kötelessége a kormánynak, egyetértve a római curiával, a módositott, javitott egyezményt, tekintettel a három cofessionalis törvényre, ujra alakitani, és odahatni, hogy némely pontok kitörlésével a concordatum egészben meg ne dőljön, hanem fennmaradt részében továbbra is megtartsa kötelező erejét. Az eddig törvényesen megállapitottakat, az egyezménynek érvényben hagyott pontjaival együtt egy egészbe önteni, ez a jelenben még fennforgó tárgyalásoknak czélja. Némi feszültséggel várja kiki, hogy miután az osztrák-birodalomnak kizárólagosan katholikus jellege megszünt, vajjon a kath. egyház és a császár közti viszonylatokat a pápának körülvonalozó bullája nem fogja e kormányozni, ugy, miként ez a felső heini egyházkerületben és Würtembergben történik?

— **A magyar természetvizsgálók és orvosok** ez évi közgyülése tudomás szerint ez idén Egerben fog megtartatni, még pedig oly időben, midőn a hevesi gazdasági intézet épen kiállitást rendez. Hogy tehát ez utóbbi annál nagyobb érdekkel birjon, Xantus az állatkert igazgatója szinte kiállitand nehány már meghonosult exoticus tyúk, — — fáczán, — kácsa, — és más vizi madárfajt, a mi egyszersmind ezen fajok elterjedését fogja eredményezni, miután a kiállitás végével ezen kiállitott állatok árverés utján el fognak adatni. Eger városa és Hevesmegye közönsége elhatározták, hogy ez alkalomra emlékpénzt veretnek, mely a látogatók közt ingyen fog kiosztatni. A költségeket aláirás utján fogják fedezni.

KÜLFÖLD.

Francziaország. Mig a franczia kormány roppant tevékenységet fejt ki a fegyverkezés és erődités terén, addig egy félhivatalos lap egy békebiztositásokkal spékelt czikket közöl, mely azonban inkább a bizalmat s hitet képes megingatni. A szóban levő czikk igy szól:

„Noha a kormány már több izben ismételten békésen nyilatkozott, több lap megmarad azon állitása mellett, hogy a háboru elkerülhetlen, és okul azt hozzák fel, hogy Francziaország megtette mindazon szükséges intézkedéseket, melyek annak sikeres kivivására vezethetnek. Nincs miért tagadnunk, mi az ország védelmének érdekében történt még mindig történik. Ezen elővigyázati rendszabályokat a szomszédos államok magatartása rótta ránk és a kormány a legrendesebb elővigyázat ellen cselekednék, és a legterhesebb felelősséget vállalná magára, ha a külföld katonai hatalmának nagy kifejtésével szemben törekvéseit nem kétszerezné, hogy Francziaországot mindenesetre kész állapotba helyezze. De ebből azon következtetést vonni, hogy háborut ohajt vagy azt megüzenni készül, az visszaélés az ész logikájával. Mert tény, hogy minél harczképesebb Francziaország, annál valószinübb a háboru.

A hadviselő felek egyensulya békessége a világnak. Azt vetik ennek ellenébe, hogy a nemzetek lefegyverkezése sokkal biztosabb záloga Európa nyugalmának. Ez való igaz. De ki kezdeményezze jó példával ezen óhajtandó lefegyverkezést? Van e franczia, ki hazája biztonságával és nagyságával jót akar és azt merné tanácsolni, hogy bizalomteljesen tegye meg ezen első lépést? És ha a külföldiek kisértetbe jönnek és minket felszólitanának, mondhatnánk-e egyebet, mint azt: „Uraim, kezdjék önök, minderre azonban egy ellenzéki lap mégis azt mondja, hogy háboru lesz, és ezen állitását következőleg bizonyitja: Egy dynastia sem ver gyökeret, ha csak azon országot, melyben örökösen kiván uralkodni, nagyobbá, vagy szabadabbá nem teszi; az 1852 ki császárság elég rég benne van ezen alternativában. Valjon hát visszaadta-e Francziaországnak az 1848-ki szabadságot? Nem! Megadhatja e a császárság az országnak az utóbb megszavazott, a szabadsággal homlokegyenest ellenkező törvények után rögtön a szabadságot? Világos, hogy nem! Ennélfogva nyilvére a két hurból még csak egyet bir. Hogy lehet tehát valaki oly vak, hogy azt állitsa, a háboru nem elkerülhetlen?“

Ezen ügyetlen czikk botlásait jóvá akarta tenni Rouher közlönye, de nem volt képes az izgalmat teljesen lecsillapitani. A „Hon“ és „Wanderer“ közös párisi levelezője azonban azt irja f. hó 11 éről, hogy a sajtó már derültebb szinben látja a dolgokat s hogy már némileg kiocsudott a háborutól való félelméből. Csak a lefegyverkezés kérdése szolgáltat még okot az aggodalomra. Nem minden rettegés nélkül gondolnak vissza, hogy az 1859-ki és az 1866-ki háboru is azzal kezdődött, hogy az ellenfelek egyik a másikától követelte a lefegyverkezés megkezdését, s egyik sem kezdte meg, mig végre arra határozták el magukat, hogy fegyverrel csikarják ki egymástól a fegyver létételt. Azért fél most a háborutól, a békének minden barátja. látva azt, hogy Francziaország az orosztól, Oroszország pedig a franczitól követeli a lefegyverkezés megkezdését. E közben a nagyon is félhivatalos hirlapok mindent elkövetnek a közvélemény megnyugtatására.

A császár privat kabinetjének közlönye következőleg ir: „Mi nem hisszük, hogy a háboru közel van. Mi a háborut nem látjuk sem a civilisatió, sem Francziaország, sem pedig az ennek sorsát intéző dynastia érdekében állónak.“ Ez elég világosan van mondva, csak az kár, hogy már egész Európa, kivált pedig Francziaország, megszokta a franczia kormány nyilatkozatait a legnagyobb bizalmatlansággal fogadni. E bizalmatlanság még inkább megszilárdul a közönségben, ha látja, hogy Niel hivei a Franczia országot kimerüléssel fenyegető felfegyverkezés folytatását mily lázas hévvel követelik. Mindig csak azt látjuk, mint sürgeti az egyik oldalon Rouher a békét, másik oldalon Niel tábornagy a háborut, s mivel nem tudhatni, nem a hadügyminiszter fog-e most az egyszer győzni? magunk sem foglalhatunk még most állitásainkra nézve szilárdabb álláspontot, mint eddigelé. Tehát nincs is nagy remény, hogy a kormány teljesiteni fogja azon méltányos kivánalmat, melyet a mai sajtó hozzá intéz, hogy t. i. külpolitikájáról mondjon el mindent, a mit elmondhat, s hogy a sárgakönyvnek a politika jelen nagy kérdéseiről szóló adatait utólagos közzététellel deritse fel. Ez annál szükségesebb, mivel egy félhivatalos lap egy hosszu czikket hoz a hatalom müveinek gyarlóságáról s fennen hirdeti, hogy a hatalmat könnyen megdönti a hatalom.

A katonai készületek egyenlő mérvben folynak tovább. A megerősitett chalonsi, sablonnay-i és pas de lauciers i táboron kivül még Páris közvetlen szomszédságában, St-Maurbau is akarnak felállitani egy ily tábort. Hir szerint az összes franczia hadsereg buzgón gyakoroltatik a Chassepot-puska kezelésében. Szóval Francziaországot készen találja minden háboru, melybe vagy saját akarata, vagy a körülmények bele sodorják.

A kormánynak szeget ütött fejébe a lövészegyletek általános feloszlása, mely azért állott be, mert a hadügyi miniszter elrendelte a mobilgárdával való egyesitésüket. A félhivatalos lapok mind rajta vannak, hogy a kormány nem is vette a dolgot oly komolyan, a hadügyminiszter intézkedése tulajdonképen csak javaslat volt. Ez utóbbi állitás teljességgel valótlan, mert a hadügyminiszter rendelete a császár megerősitésével együtt a hivatalos lapban lett közölve.

A kormánynak vak centralizáló törekvése, minden önálló mozgást megöl Franczia-országban. Most fogja közölni a hivatalos lap Niel tábornagy uj jelentését a mozgó nemzetőrség szervezése felől, hihető, hogy a lövészegyletek ellen elkövetett czen vétséget, a mennyire lehet, helyre fogja akarni ütni, csakhogy már késő, mivel ez egyletekből alig áll már fel egynehány. Egy félhivatalos lap igen boszonkodik, hogy a mobilgárda felállitása következtében sok fiatal franczia amerikai polgárjogot akart szerezni. Felszólitja az amerikai követséget, hogy nyilatkoztassa, vannak e csakugyan Francziaországnak ily gyáva polgárai? Egyébiránt, igy kérkedik tovább a mondott lap, ha a dolog csakugyan igy áll, csak tartsa meg Amerika ezen embereket, arra, hogy francziák legyenek, ugy sem érdemesek.

Helvetia. A munkások mozgalma Genfben, mely nehány hét óta lekötve tartotta a közfigyelmet, végre békésen oldatott meg, mely örvendetes tény a schweizi nép értelmiségének s a szövetségtanács és egyéb közelebbről érintett hatóságok elfogulatlanságának tulajdonitható. Egy berni ujság levelezéséből világosan kitünik, miszerint a mozgalom kezdetétől végig azon hitben volt mind a nagy közönség, mind a kormány, hogy ezen surlódás ki fog egyenlitetni a szövetség tanács beavatkozása nélkül is, s a közvélemény kezdettől fogva határozottan a munkadókat kárhoztatta, mint a kik megátalkodott nem-engedésükkel előidézték a mozgalom kitörését.

Hogy a munkások nyomást gyakoroltak a munkaadókra nem dolgozásuk által, az tisztán áll, az e tárgyról szóló levelezések szerint; azt sem tagadja senki, hogy a munka felmondók más munkásokat igyekeztek a dolgozásról lebeszélni, a gőzhajó- és vasuti állomásoknál szemmel tartották az idegen földről érkező munkásokat és megértetven velök a dolog miként állását, lehetőleg ellátván őket uti költséggel, szépszerével rábirták az elutazásra; de a tettlegességeket dicséretes önmérsékléssel kikerülték még ott is, a hol egy csapat conservativ ifju által kihivólag ingereltettek az összecsapásra, de a kik kudarczot vallottak, azzal utasittatván vissza az eszélyes munkások részéről, miszerint jól tudják ők, hogy az összeütközés a szövetség beavatkozását vonná maga után, azt pedig ők nem akarják előidézhetővé tenni.

A mondott berni lap igen jellemzőleg emeli ki, hogy a munkások mozgalmának ily tisztességes elintézése egyenesen a szabadságnak köszönhető, melyet Schweicz népe élvez és kicsinylőleg von párvonalt a szövetségi kormány tartózkodó eljárása s egy franczia lap azon tanácsadása között, mely szerint a „nem kell dolgozni“ jelszóra Chassepot-puskával kell válaszolni.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:
ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

TŐZSDE.

Pesti áru- és értéktözsde
aprilis 15-én.

Gabna-árak.	Súly-fontokb.	Ára mérőnkint
Buza bánsági	83—85	5.95 - 6.15
„ „	86—88	6.65—6.75
„ tiszai	83—85	5.95—6.15
„ „	86—88	6.65—6.75
„ pesti	83—85	5.95—6.15
„ „	86—88	6.65—6.70
Kétszeres	—	— —
Rozs	78—80	4.20—4.30
Árpa serfőzésre	68—70	2.65—2.90
„ etetésre	68—70	2.40—2.60
Zab	45—47	1.63—1.68
Kukoricza bánsági	—	—.— —
„ uj	—	2.60 - 2.75
Bab uj	—	5.50—5.80
Köles	—	3.20—3.30
Repoze	—	5.87.½6—
„	—	5.75—5.85

Záloglevelek.	Adva	Tartva
Nemz. bank kisors. ezüst	94.30	94.50
„ „ „ o. é.	898.0	90.—
Magyar földhitelintézeti	90.25	90.75
Ausztriai „	99.—	100.—

Magyar értékpapirok árkelete.

	Adva	Tartva
Pesti keresked. bank	650.—	655.—
Budai keresk. és iparb.	195.—	197.—
Pesti iparbank	222.—	224.—
Magyar hitelbank	79.—	80.—
Pesti takarékpénztár	1420.—	1470.
Budai „	407.—	412.—
Pesti hengermalom	1265.—	1285.—
Pannonia gőzmalom	1950.—	1970.—
I-sö budapesti gőzmalom	790 —	810 —
Budai gyár-telep	410 —	412.—
Concordia gőzmalom	830.—	870.—
Budai királymalom	524.—	535.—
Szegedi kivit. gőzmalom	840.—	850.—
I. ujpesti szeszfinomitó	627.—	630.—
Pestbudai butorkézmü	227.—	230.—
Magyar biztositó-társulat	667.—	670.—
Pannonia viszonbizt-társ.	230.—	233.—
Pesti biztositó-intézet	285.—	270.—
Magyar északi vasut	78.—	78.—
Pesti közuti vasut álya	543.—	548.—
Kereskedelmi épület	390.—	400.—
Lánczhid	388.—	390.—
Alagut	73.—	76.—
Magyar földh. záloglevél	90.¾	91.½
Pesti keresk. b. zálogl.	96.¼	96.¾

Bécsi börze
aprilis 14-én.

Államadósság.	Adva	Tartva
5% osztr. értékü	53.—	53.10
„ „ „ adómentes	56.40	58.60
„ nemzeti kölcsön	62.—	62.25
„ metalliques	55.60	55.80
1860-ki sorsjegy	80.40	80.60
Magyar földteherm. kötvény	71.75	72.25
Bánáti „ „	70.50	71.
Horvát „ „	70.50	71.50
Erdélyi „ „	67.50	67.75

Sorsjegyek.	Adva	Tartva
Hitelintézeti . . 100 frtos	129.—	129.50
Dunagőzhajózási „ „	93.—	93.50
Budai . . . . . 40 „	26.—	26.50
Eszterházy hg. . . „ „	136.—	138.
Salm . . . . . „ „	33.—	33.50
Pálffy . . . . . „ „	25.75	26.25
Clary . . . . . „ „	27.50	28.50
St. Genois . . . . . „ „	24.25	24.75
Windischgrätz . . 20 „	17.50	18.50
Waldstein . . . . . „ „	21.—	22.—
Keglevich . . . . 10 „	13.75	14.25

Részvények.	Adva	Tartva
Nemzeti bank	694.—	686.—
Hitelintézet	178.—	179.20
Magyar hitelbank	79.50	80.—
Alsó-ausztr. esc. társulat	580.—	585.—
Anglo-osztr. bank	119.75	120.25
Ausztriai földhitelintézet	168.—	172.—
Északi vasut	1730	1735
Államvasut	251.—	251.10
Déli vasut	167 —	167.20
Erzsébet vasut	139.50	139.—
Gal. Karoly Lajos vasut	202 —	202.50
Lemberg csern. vasut	177.—	177.50
Cseh nyug. vasut	145.50	146.—
Dél.-ész. ném. összeköt. vasut	136.	137.50
Tiszai vasut	147.—	147.—
Magyar északi vasut	78.—	80.—
I-sö erdélyi vasut	139.50	140.—
I-sö ausztriai Dunagőzhajózási társaság	488.—	491.—
Pesti lánczhid	383.—	385.—

Elsőbbségi kötvények.	Adva	Tartva
1862. Erzsébet vasut	81.75	82.25
1867. államvasut	116.75	117.25
Déli vasut	97.50	98.—
Északi vasut	88.50	89.—
Cseh nyugoti vasut	85.40	85.80
Tiszai vasut	—.—	—.—
Gal. Károly Lajos vasut	95.—	96 —
Magyar északi vasut	97.—	—.—
Lemberg-csernov. vasut	76.—	77.50
Erdélyi vasut	81.25	81.75
Ausztr. Dunagőzhajóz. társ.	93.—	94. —
Pesti lánczhid	— —	—.—

Érték és pénz.		
Frankfurti váltó	98.—	98.30
Londoni váltó	117.80	118.—
Párizsi váltó	46.75	46.80
Cs. arany	5.60¹⁵/₁₆	5.61½
Napoleond'or	9.41—	9.42—
Egyleti tallér	1.73—	1.74—
Ezüst	113.50	113.75

HIRDETÉSEK.

ROBEI és TÁRSAI

mezőgazdasági gépgyarnokok
Lincolnból, Angliában,
legujabb szerkezetü s számos kiállitásokon az első éremmel kitüntetett
hordozható, álló s vontató-gőzgépeikből,
FÜRÉSZEK, MALMAIK
és
cséplő-gépeikből
állandó nagy raktárt tantanak PESTEN.
Iroda: Üllői ut 1-sö szám.

Robey és Társainak egy uttal szerencséjök van jelenteni, miként ujonnan berendezett javitási és tatarozási műhelyökben f. é. april első napjától kezdve bármily nemü gép-javitásokat elfogadnak, és malom-berendezésekre vállalkoznak, a legjutányosabb árak mellett.

Misemondó ruhák

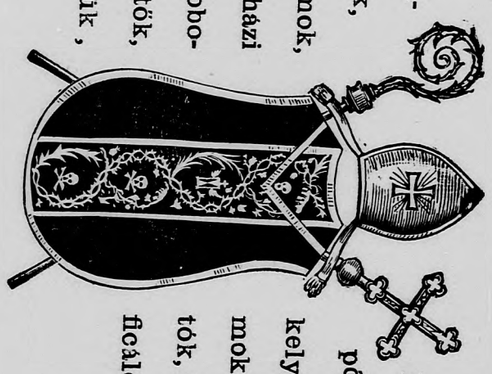

pluviálék, dalmatikák, albák, rochettek, velumok, vánkusok, egyházi iskolai és czéh lobogok, oltár teritők, infulák, kesztyük, lámpák, füstölők, filcálék, harisnyák és czipők, mónstranzok, kelyhek, ciboriumok, gyertyatartók, keresztek, paci-

valamint mindennemü

EGYHÁZI SZEREK

legjutányosabb áron

kaphatók

OBERBAUER ALAJOS

gyárraktárában váczi-utcza 15. sz. Pesten.

Árjegyzékek és minden utasitás kivánatra bekültetik.

Pest 1868. Gyorssajtónyomása az Első magyar egyesületi könyvnyomdának (Büchler, Harsányi, Nagy) 3 korona-utcza 18. szám alatt.